

3. Represje po powstaniu styczniowym

---

1. Skutki powstania styczniowego.

- aresztowano powstańców i zsyłano na Sybir, część powstańców emigrowała. Naród polski ponownie stracił swoją elitę,
- konfiskowano majątki uczestnikom powstania i oddawano w ręce Rosjan,
- przekazywano skonfiskowaną ziemię w ręce urzędników carskich,
- nałożono na Królestwo kontrybucję (podatek wojenny) w wysokości 5%,
- wprowadzono stan wojenny na 50 lat,
- na Litwie, Białorusi i Ukrainie deportowano 7 tysięcy rodzin polskich w głąb Rosji, wprowadzono przymus wyprzedaży ziemi Rosjanom i wystąpiono przeciwko Kościołowi katolickiemu,
- **zlikwidowano odrębność Królestwa Polskiego:** zlikwidowano Królestwo a na jego miejscu powstała prowincja rosyjska Kraj Nadwiślański, w której władzę sprawował generał – gubernator. Prowincja ta została podzielona na 10 guberni. Zlikwidowano wszystkie polskie urzędy, a istniejące urzędy podporządkowano ministerstwom w Petersburgu. Najważniejsze urzędy powierzano Rosjanom. Bank Polski przekształcono w filię banku rosyjskiego Kościół katolicki podporządkowano Kolegium Rzymskokatolickiemu w Petersburgu
- na ziemiach polskich nasiliła się rusyfikacja

2. Rusyfikacja po powstaniu styczniowym

- a) rusyfikacja – wynarodowienie Polaków poprzez zmuszanie ich do przyjmowania kultury i języka rosyjskiego,
- b) zamykano polskie instytucje kulturalne i naukowe,
- c) język polski usunięto z administracji i oświaty i zastąpiono rosyjskim,
- d) Szkołę Główną w Warszawie zamieniono na Uniwersytet Cesarski z rosyjskim językiem wykładowym,
- e) polityka kuratora **Aleksandra Apuchtina** miała na celu bezwzględną rusyfikację polskich szkół. Okres gdy pełnił on funkcję kuratora szkolnego nazywano „**nocą apuchtinowską**”. Podjęte działania:
  - wyrzucano polskich nauczycieli ze szkół,
  - język polski został przedmiotem nadobowiązkowym uczonym po rosyjsku,
  - szpiegowano i nadzorowano uczniów,
  - pomniejszano osiągnięcia polskiej kultury i historii,
  - surowo karano używanie języka polskiego w szkole nawet na przerwach.

3. Polacy na zesłaniu.

- a) Polaków deportowano do europejskiej części Rosji, na Kaukaz i na Syberię,
- b) zesłańców skazywano na katorgę lub na osiedlenie, często bez prawa opuszczenia miejsca zesłania. Niewielkiej części udało się powrócić do domu,
- c) zesłańców zmuszano do ciężkiej pracy w kopalniach rudy i ołowiu,
- d) polscy zesłańcy przyczynili się do podniesienia poziomu cywilizacyjnego miast syberyjskich np. Irkucka. Byli wykształconą elitą,
- e) zesłańcy w 1866 r. zorganizowali powstanie zabajkalskie, którego celem było przedostanie się do Chin i powrót do domu. Zakończyło się klęską.

4. Postawy wobec rusyfikacji.

- a) lojalizm** – część społeczeństwa zrezygnowała z dążeń niepodległościowych i okazywała posłuszeństwo władzom,
- b) trójlojalizm** – program współpracy z zaborcami we wszystkich trzech zaborach, który powstał w Galicji. Nie miał poparcia w zaborze rosyjskim,
- c) pozytywizm** – nawoływał do pracy organicznej oraz wspieranie i kształcenia biedniejszych warstw społeczeństwa. Celem było uczynienie z Polaków nowoczesnego narodu. Walkę o niepodległość odsuwano na czas późniejszy. Pozytywizm miał dużo zwolenników w zaborze rosyjskim.
- d) walka z rusyfikacją** – podstawą polskości stał się język polski, historia, tradycja i katolicyzm. W związku z tym miało miejsce tajne nauczanie (inaczej tajne komplety):
- uczono historii, języka polskiego, omawiano literaturę polską itp.,
  - kursy dla kobiet w Warszawie tzw. Uniwersytet Latający,
  - w Wilnie działało Towarzystwo Oświaty Narodowej, które było głównym ośrodkiem polskiej tajnej oświaty poza dawnym Królestwem Polskim.